

SIMBIOZA
SOLA

Osnovna šola Šalovci

Šalovci 172

9204 Šalovci

Telefon: 559-80-10

Faks: 559-80-11

E-pošta: o-salovci.ms@quest.arnes.si

Splet: www.os-salovci.si

Dragi šestošolci!

Prvomajske počitnice so že za nami. Verjamem, da ste se imeli lepo in da ste si nabrali veliko energije. Spet smo nazaj v naši spletni učilnici, kjer vidim, da smo se že vsi skupaj privadili, saj vsi lepo in vestno delate in se učite. Upam tudi, da ste še zdravi in da še naprej marljivo skrbite za svoje zdravje.

In kaj bomo počeli ta teden. Pa pogledjmo.

NAVODILA ZA DELO

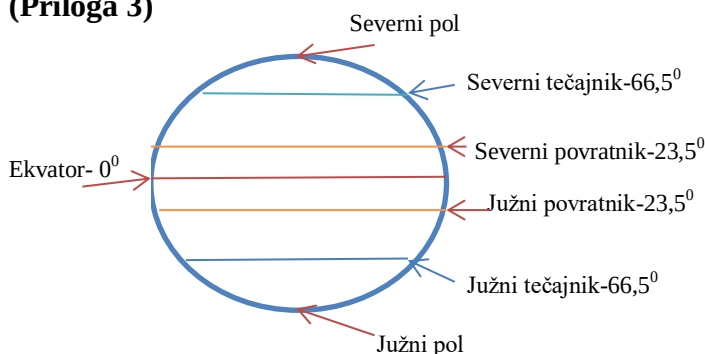
Od 4. 5. 2020 do 8. 5. 2020 (2 šolski uri)

1. 2. Ura/ SREDA, PETEK: Stopinjska mreža in orientacija na zemljevidu, vrtenje in kroženje Zemlje

V tem tednu nas čaka nekoliko zahtevnejše poglavje. Vendar, če boste pazljivo in natančno sledili navodilom in besedilu v SDZ, boste učno snov hitro razumeli. Obdelali bomo vsebine v SDZ na str. 42- 55. Skupaj bomo spet oblikovali zapis v zvezek, ki ga boste sproti dopolnjevali s potrebnimi odgovori. Pa pojdemo lepo po vrsti. Najprej bomo spoznali **stopinjsko mrežo**, ki jo vi že poznate. Na zemljevidih je označena z **mrežo modrih črt**, ki so ob robovih oštevilčene s stopinjami. Spoznali jo bomo bolj natančno, saj se z njo lahko orientiramo na zemljevidu.

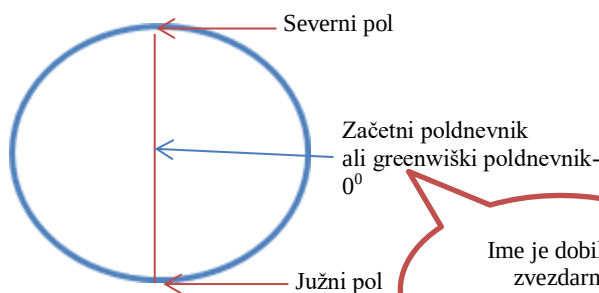
Zapis v zvezek:

1. Stopinjsko mrežo sestavljajo **vodoravne in navpične črte**. Najprej si pogledjmo vodoravne črte: (Priloga 3)

To so **pomembne vzporedne krožnice**. Ker so vzporedne druga na drugo, se imenujejo **VZPOREDNIKI**.

Od ekvatorja, ki je največji vzporednik si sledijo proti severnemu polu 90 in proti južnemu polu še 90. Na karti so vedno označeni na vsakih 10⁰ ali 20⁰.

Navpične ali pokončne črte, ki sekajo ekvator pod pravim kotom in potekajo od severnega do južnega pola, kjer se stikajo. Imenujemo jih **POLDNEVNIKI**. Ker ima krog 360⁰ jih je tudi 360. Vendar so na karti spet označeni na vsakih 10⁰ ali 20⁰.

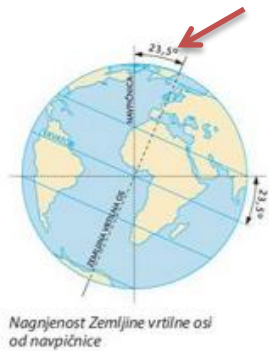
Ime je dobil po zvezdarni Greenwitsch v Londonu

Odgovorimo. **Po čem so poldnevniki dobili svoje ime?**

2. **Za orientacijo na zemljevidu** bomo uporabili stopinjsko mrežo. Različnim krajem na Zemlji bomo določili **geografsko širino** (ta je lahko severna ali južna) in **geografsko dolžino** (ta je lahko vzhodna ali zahodna). Postopek je preprost, predstavljajte si razporeditev sedežev v kinodvorani. Pomagali si boste s skicama na str. 45 (določanje oddaljenosti od ekvatorja in od začetnega poldnevnik) in prikazom na **prilogi 1 in 2**.

3. Gibanje Zemlje – imamo dve vrsti gibanja:

- ✓ **Vrtenje Zemlje ali ROTACIJA.** Zemlja se vrti okrog svoje navidezne osi/vrtilne osi. Zavrti se okoli svoje osi v **24 urah**. Zato imamo na Zemlji tudi **24 časovnih pasov**. Zaradi vrtenja vse točke na Zemlji (razen na polih) ves čas spreminjajo lego glede na Sonce. Ko so kraji na Zemlji obrnjeni proti Soncu je **DAN**, tisti, ki so obrnjeni stran od Sonca je **NOČ**.
- ✓ **Kroženje Zemlje okoli Sonca ali REVOLUCIJA.** Zemlja se hkrati vrti in kroži okoli Sonca. Pot, po kateri kroži je elipsaste oblike, imenujemo jo **EKLIPTIKA**. Eno krožno potovanje okoli Sonca traja 365 dni in 6 ur. Po 4 letih se teh 6 ur nabere za en dan, zato imamo vsaka 4 leta prestopno leto z 366 dnevi. Tako kot letos.
- ✓ **V enem letu se na Zemlji spremenijo tudi Letni časi.** Zato je odločilna tudi **nagnjenost Zemljine osi**, ki je od navpičnice odklonjena za $23,5^{\circ}$ in se pri kroženju Zemlje okoli Sonca ne spreminja. **Glej skico spodaj.**

Za lažje razumevanje procesov gibanja Zemlje (vrtenja okoli njene navidezne osi in kroženja Zemlje okoli Sonca) uporabljajte razlage na spodnjih slikah, ki prikazujejo vrtenje Zemlje in kroženje Zemlje v različnih položajih z menjavo letnih časov.

Tako in prišli smo do konca.

Za ponovitev obravnavane učne vsebine rešite vaje 29,30,31,32,33,34 in 35 v SDZ .

Cilji/nameni učenja (kaj želim znati/se naučiti)
1. Našteti in primerjati reliefne oblike
2. Na primerih opisati pogoje za življenje ljudi ob morju, na otokih, celini.
3. Na primerih opisati pogoje za življenje v odvisnosti od reliefnih oblik.

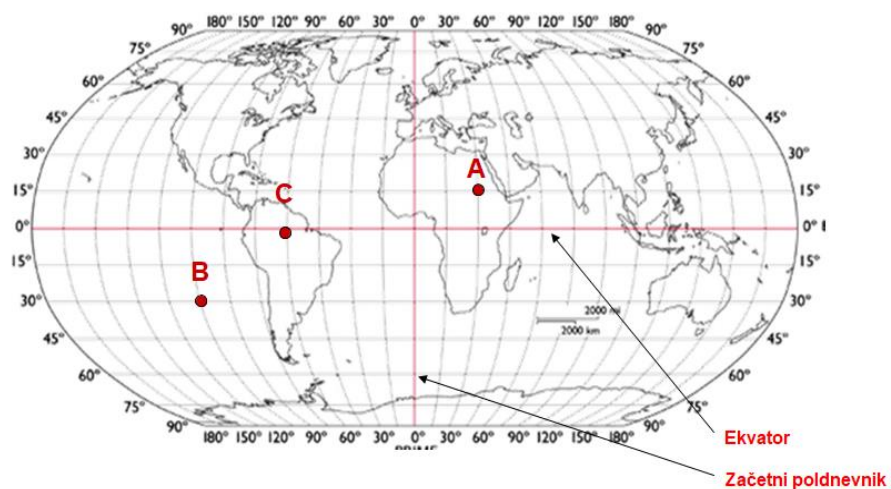
Rešitve nalog mi pošljite v petek (8. 5. 2020) na moj elektronski naslov. Rešitve bom pregledala in vam poslala povratno informacijo.

Predlagam vam, da uredite najprej vse rešitve in jih šele nato vse skupaj pošljite v petek.

Pošiljam vam lepe pozdrave in upam, da bo vaše učenje uspešno in ustvarjalno.

Učiteljica Jožica Tratar

Priloga 1

Kraj A:

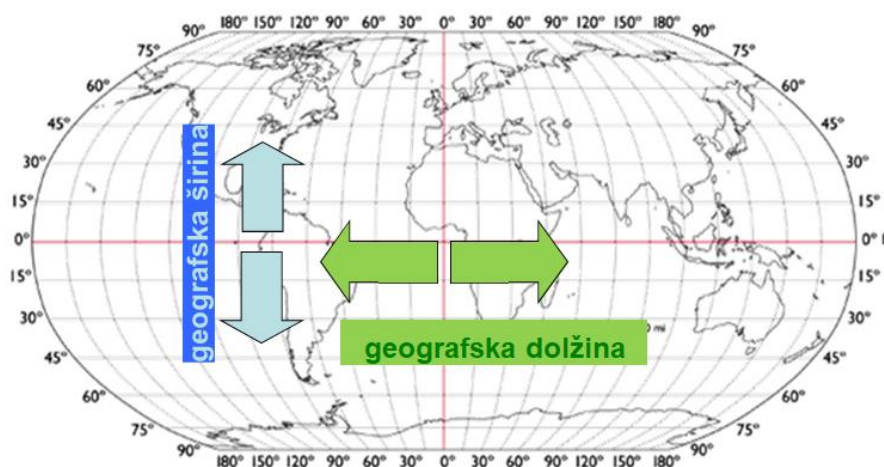
od ekvatorja S, 15° od
začetnega poldnevnik V, 30°

Priloga 2

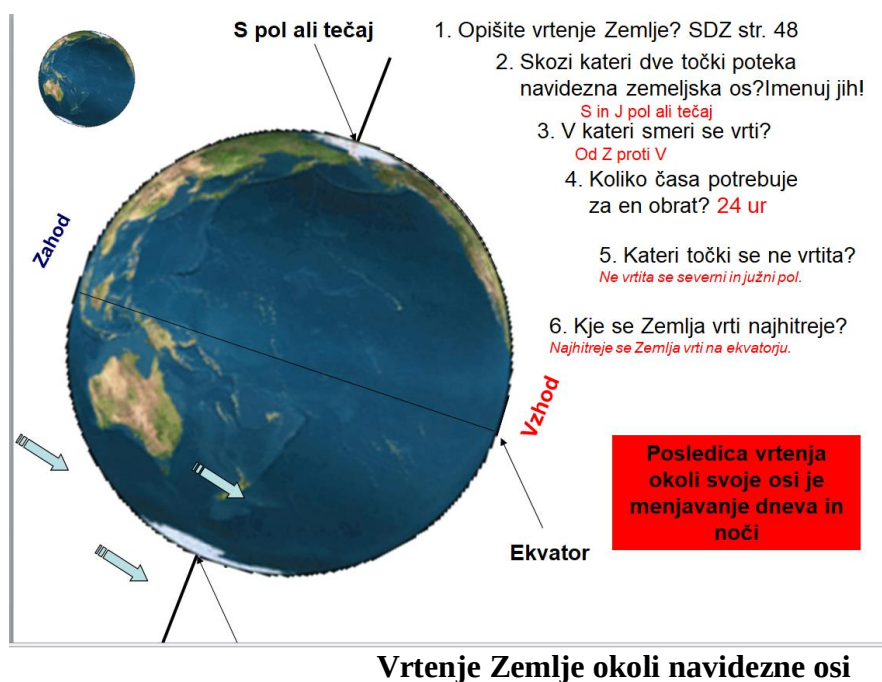
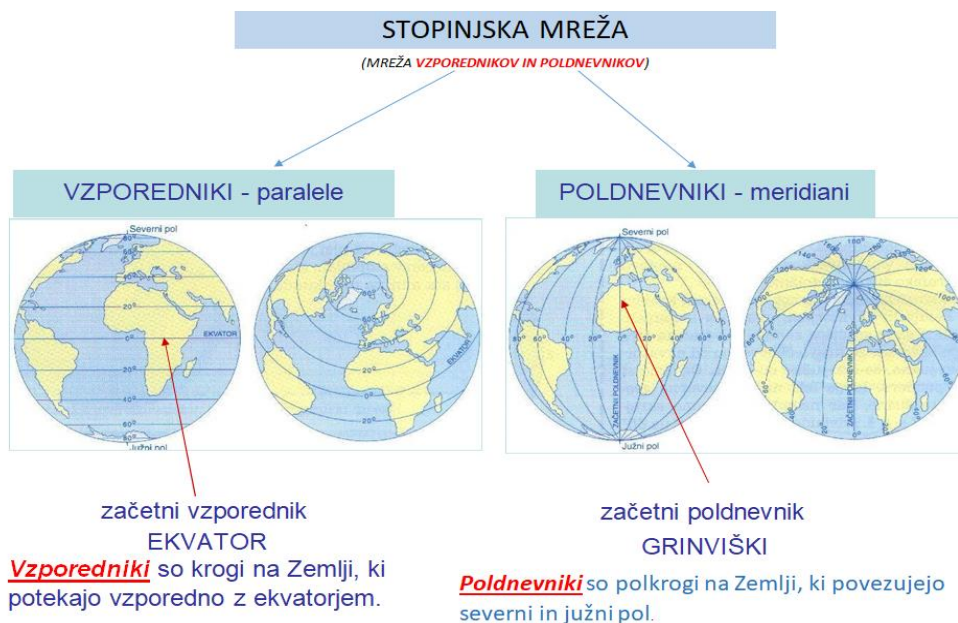
Geografska lega je lega kraja
na stopinjski mreži

je določena z oddaljenostjo od ekvatorja na S ali J ter z
oddaljenostjo od začetnega poldnevnik na V ali Z.

Priloga 3

Kroženje Zemlje in položaj Zemlje ob menjavi letnih časov

LETNI ČASI SE MENJAVAJO ZARADI **NAGNjenosti ZEMLJINE VRTILNE OSI**

Nariši skico Zemlje, označi na skici pet različnih vzporednikov in ugotovi za koliko stopinj je Zemljina os nagnjena od navpičnice?

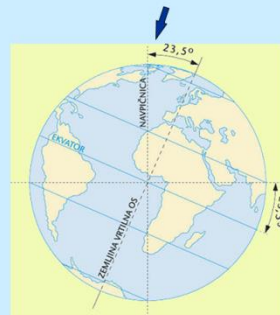
Nagnjenost Zemljine osi za $23,5^\circ$

Nagnjenost Zemljine osi vpliva na letne čase, na dolžino dneva in noči ter na oblikovanje 5 značilnih vzporednikov:

• **Ekvator** (0° geografske širine). Nanj sončni žarki padajo navpično ob enakonočjih.

• **Severni povratnik in južni povratnik** ($23,5^\circ$ severne oz. južne geografske širine). Oba povratnika omejujeta območje, v katerem sončni žarki še padajo navpično na Zemljino površje.

• **Severni tečajnik in južni tečajnik** ($66,5^\circ$ severne oziroma južne geografske širine: $90^\circ - 23,5^\circ = 66,5^\circ$). Tečajnika omejujeta območje okrog tečajev, kjer se pojavljata polarni dan in polarna noč.

Da si boš lažje predstavljal menjavanje letnih časov, si oglej štiri značilne položaje, v katere pride Zemlja pri svojem kroženju okoli Sonca

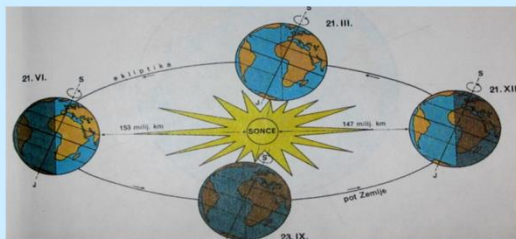
Spremljali bomo vpadni kot sončnih žarkov, pod katerim padejo Sončevi žarki na Zemljo opoldne, in sicer:

21. junija

23. septembra

21. decembra

21. marca.

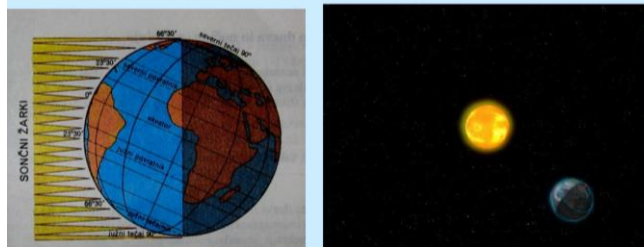

Položaj Zemlje 21. junija

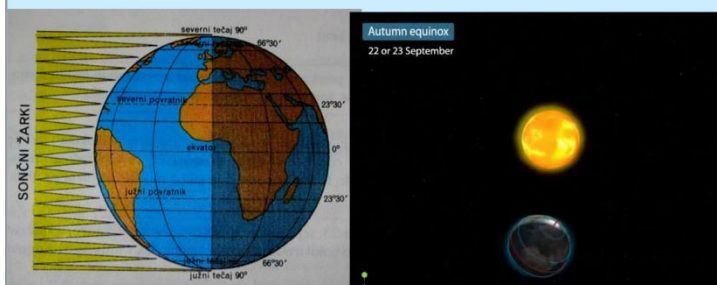
- Kako imenujemo položaj Zemlje 21. junija? **Poletni Sončev obrat/solsticij**
- Katera polobla prejme več Sončevih žarkov? **Severna, saj je primaknjena Soncu**
- Kako je z dolžino dneva in noči 21. junija? **Noč je najkrajša, dan najdaljši**
- Kaj imajo kraji, ki ležijo severno od namišljene črte severnega tečajnika? **Polarni dan**
- Kateri letni čas se prične na severni polobli? **Poletje**
- Kateri letni čas se prične na južni polobli? **Zima**
- Kaj imajo kraji, ki ležijo južno od namišljene črte južnega tečajnika? **Polarno noč**

Položaj Zemlje 21. decembra

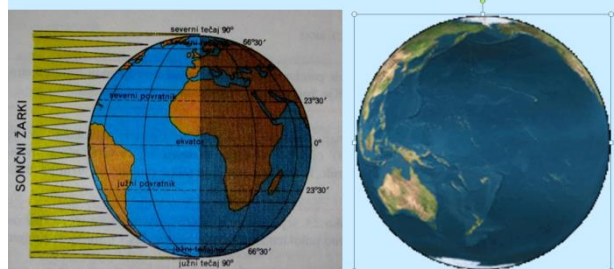
- Kako imenujemo položaj Zemlje 21. decembra? **Zimski Sončev obrat/solsticij**
- Katera polobla prejme več Sončevih žarkov? **Južna polobla, ker je primaknjena Soncu.**
- Kako je z dolžino dneva in noči 21.12.? **Dan je najkrajši, noč najdaljša**
- Kaj imajo kraji, ki ležijo severno od namišljene črte severnega tečajnika? **Polarno noč**
- Kateri letni čas se prične na severni polobli? **Zima**
- Kateri letni čas se prične na južni polobli? **Poletje**
- Kaj imajo kraji, ki ležijo južno od namišljene črte južnega tečajnika? **Polarni dan**

Položaj Zemlje 23. septembra

- Kako se spreminja dolžina dneva na severni in na južni polobli na poti Zemlje od 21.6. do 23.9.? **Na S polobli ja dan čedalje krajši, na južni pa čedalje daljši. Točno 23.9. sta dan in noč enako dolga.**
- Kako sta obsevani obe polobli 23. septembra? **Obe enako**
- Kam padajo sončni žarki pravokotno? **Sončevi žarki padajo pravokotno na ekvator.**
- Kakšna je dolžina dneva in noči? **Točno 23.9. sta dan in noč enako dolga.**
- Kako se imenuje položaj Zemlje 23.9.? **Jesensko enakonočje ali ekvinokcij**
- Kateri letni čas se prične na severni in kateri letni čas na južni polobli? **Na S polobli se prične jesen, na J pa pomlad.**

Položaj Zemlje 21. marca

- Kako se spreminja dolžina dneva na severni in na južni polobli na poti Zemlje od 21.12. do 21.3.? **Na S polobli se dan daljša, na J pa krajša.**
- Kako sta obsevani obe polobli 21. marca? **Sonce enako obseva obe polobli.**
- Kam padajo sončni žarki pravokotno? **Sončni žarki padajo pravokotno na ekvator.**
- Kakšna je dolžina dneva in noči? **Dan in noč sta enako dolga.**
- Kako se imenuje položaj Zemlje 21.3.? **Pomladansko enakonočje ali ekvinokcij**
- Kateri letni čas se prične na severni in kateri letni čas na južni polobli? **Na S polobli se prične pomlad, na J pa jesen.**

Posledica kroženja Zemlje okoli Sonca in nagnjenost osi je menjavanje letnih časov